

Steenbreker van het jaar 2025

*Categorie Professionals
Steenbreek Groene Dorp
Alphen aan den Rijn*

steenbreek.nl

Stichting Steenbreek is met de jaarlijkse verkiezing Steenbreker van het Jaar op zoek naar inspirerende initiatieven die bijdragen aan bevordering van de biodiversiteit, klimaatadaptatie, een gezonde leefomgeving en bijdragen aan de sociale cohesie in de buurt. Ofwel projecten die illustreren waar Steenbreek voor staat. Deze projecten dienen als inspiratie en voorbeeld voor anderen.

De jury van de Steenbreker van het Jaar bestaat uit professionals met allemaal hun eigen specialisme en kennis.

- Margot Ribberink
Voorzitter jury
- Robert Graat
Staatsbosbeheer
- Ans Hobbelink
AVVN samen natuurlijk tuinieren
- Henk Kuijpers
Stadswerk
- Linda IJmker
IVN Natuureducatie
- Wendy Bakker
Gemeente Rijswijk
- Ben Roeterd
Gemeente Voorst
- Rob Wolters
Nature For Health foundation

Zowel initiatieven die spelen op het niveau van de straat of de wijk, als op niveau van dorp en stad kunnen meedingen aan deze verkiezing. Dit kan van een gemeente zelf zijn maar ook van een buurtvereniging, wijkorganisatie, corporatie, ondernemer of inwoner. Na jaren is besloten om de naam Steenbreektrofee te wijzigen in Steenbreker van het Jaar. Want overal in Nederland zijn Steenbrekers actief met de mooiste initiatieven om hun buurt een beetje gezelliger, groener én gezonder te maken. Vanwege het 10-jarig bestaan van Stichting Steenbreek waren dit jaar inzendingen vanuit alle gemeenten van Nederland van harte welkom.

De jury heeft uit alle inzendingen vijf projecten genomineerd waaronder het project Steenbreek Groene Dorp Alphen aan den Rijn. Maandag 23 juni 2025 ging de jury tijdens een digitaal overleg nog wat dieper in gesprek met de initiatiefnemer(s) om te komen tot een eindoordeel.

Het project

De wijk Het Groene Dorp in Alphen aan den Rijn dateert uit 1977 en wordt gekenmerkt door veel krappe straten. Jaren later is mede vanwege de bebouwingsdichtheid ervoor gekozen om de donkerrode bakstenen gevels te voorzien van een witte muurcoating om zo optisch meer ruimte te creëren. De voortuintjes in deze wijk zijn behoorlijk versteend. Een lange periode van reconstructies brengt nu verandering. Bewoners in deze wijk hebben wel wat extra's verdiend. In maart 2025 zijn daarom in opdracht van woningbouwcorporatie Woonforte en gemeente Alphen aan den Rijn diverse voor- en/of zijtuinen in de wijk vergroend.

Bewoners van zo'n 145 woningen kregen de mogelijkheid om een tuintje van 120 bij 260 cm aan te laten leggen. Uiteindelijk hebben zo'n 60 huishoudens meegedaan. Dit betrof zowel sociale huurders als kopers. Bewoners mochten vooraf hun wensen qua beplanting aangeven. Alles werd gratis voor hen gedaan: van het verwijderen en afvoeren van de tegels, betonranden en oude beplanting tot het aanleggen en beplanten van de vernieuwde tuintjes. In het totaal zijn 2.250 planten geplant.

Bewoners kregen aansluitend onderhoudstips van een hovenier. De vergroening in het Groene Dorp is niet gestopt bij de voortuinen. De gemeente heeft ook diverse plantvakken in het openbaar groen aangepakt. De bestrating is op veel plekken vervangen door een waterdoorlatend en hittestress bestendig alternatief. Operatie Steenbreek in het Groene Dorp is niet alleen een verdere stap richting een duurzamere en klimaatbestendige wijk maar ook een manier om bewoners samen te brengen. Door gezamenlijk de tuinen te vergroenen, is de onderlinge band versterkt. Samen bouwen aan een leefomgeving waarin iedereen zich thuis voelt. De succesvolle actie Operatie Steenbreek heeft Het Groene Dorp nu écht groen gemaakt. En daar is iedereen trots op.

Steenbreek waardeert

De jury heeft grote waardering voor de sociale kant van dit project. In kwetsbare wijken met veel sociale woningbouw is het extra moeilijk om bewoners bij vergroening te betrekken. Er wonen vaker alleenstaanden, eenoudergezinnen, ouderen, andere culturen, bewoners met lagere inkomens, soms ook schulden of kampen met gezondheidsproblemen. Bewoners hebben vaak al genoeg aan hun hoofd. Tegelijk heeft meer groen juist een positief effect op de gezondheid van bewoners en leefbaarheid van de wijk. Gemeente en woningcorporatie hebben hierin samen een belangrijke rol opgepakt.

Het is indrukwekkend zoals er gezamenlijk met diverse partijen is gewerkt aan het opbouwen van vertrouwen. Een maatwerkaanpak met ruimte voor persoonlijk contact en zichtbaarheid in de wijk. Met herkenbare bedrijfskleding huis-aan-huis de actie uitleggen aan bewoners. Tijd nemen om ook het gesprek aan te gaan over andere onderwerpen die leven in de wijk. Een luisterend oor. Spreekuren en diverse bewonersbrieven. Liever één brief te veel als te weinig. Met een enorme doortastendheid en heel veel enthousiasme is het gelukt om bewoners mee te krijgen in de vergroeningsplannen.

De grotendeels inheemse planten en de organische bodemverbeteraar dragen bij aan het verbeteren van de lokale biodiversiteit in deze wijk. Speciaal voor bewoners is gekozen voor makkelijke planten die niet te veel aan onderhoud vragen.

De afgelopen jaren zijn al vaker voortuinacties georganiseerd. Met de opgedane kennis is ondertussen een professionaliseringsslag gemaakt. De wijkaanpak werkt en er ligt een ambitie om deze projecten een vaste plek te geven binnen de gemeenschap. Het vergroenen van tuinen is geen primaire taak voor woningbouwcorporaties. Het is heel mooi dat er toch bereidheid is om samen met gemeente hiervoor budget beschikbaar te stellen. En dat men het belang van vergroenen inziet. Mutatie van huurwoningen wordt tegenwoordig benut om direct een voortuintje op te knappen en waar mogelijk de achtertuin wat groener aan te leggen.

Steenbreek adviseert

De jury hecht naast biodiversiteit en klimaatadaptatie veel waarde aan het verbeteren van de sociale cohesie in wijken. De jury adviseert dan ook om de energie van de samenwerking met Woonforte vast te houden. Bewoners hebben na oplevering uitleg gekregen over het onderhoud van de vernieuwde tuintjes. Maar wat gaat er gebeuren na een seizoen van groei en bloei? Dan zien bewoners misschien toch op tegen noodzakelijk onderhoud of ze zijn vergeten hoe het ook al weer moest. Een gezamenlijk doedag in de tuin kan gezellig en noodzakelijk zijn. Op het moment dat bewoners samen zorgen voor onderhoud en elkaar helpen, ontstaat meer betrokkenheid voor hun eigen buurt. Het is een gratis activiteit om elkaar te ontmoeten, meer onderling contact, een goed gesprek, sociale veiligheid en het tegengaan van eenzaamheid. Misschien is er ook behoefte aan een bruikleenkast voor tuingereedschap.

Steenbreek concludeert

In wijken met veel sociale huurwoningen is het extra moeilijk om bewoners bij vergroening te betrekken. Door daadwerkelijk bewoners actief te betrekken en te helpen met het verwijderen van stenen, de aanleg van voortuintjes, het aanbieden van gratis planten en een stukje advies, zie je direct resultaat in de gehele wijk. Een groene buurt is een fijne plek om te wonen en bewoners waarderen dit zeer. Daarnaast dragen de opgeknapte voortuinen bij aan het verbeteren van de biodiversiteit en het klimaatbestendig maken van de leefomgeving. Een zeer geslaagde Steenbreek actie op alle fronten.

Samenvattend

Met een relatief klein budget voor het opknappen van voortuinen is veel impact gemaakt in een buurt waar het hard nodig is. Deze wijkaanpak en samenwerking tussen gemeente en Woonforte is een zeer geslaagd en inspirerend voorbeeld hoe de domeinen groen en sociaal elkaar echt versterken.

Steenbreek Groene Dorp Alphen aan den Rijn verdient een landelijk podium. Volgens de volledige jury is Steenbreek Groene Dorp daarmee dan ook de terechte winnaar van de Steenbreker van het Jaar 2025 in de categorie Professionals.

Namens de jury

Margot Ribberink
Voorzitter

